

XIX Powszechny Zjazd Historyków Polskich. Polska – Bałtyk – Europa

W dniach 17-21 września 2014 r. odbył się w Szczecinie XIX Powszechny Zjazd Historyków Polskich, w którym wzięła udział rzesza naukowców z ośrodków badawczych z całego kraju. Miasto owo miało skomplikowane dzieje, choć były one typowe dla terenów pogranicza. Zostało założone przez nadbałtyckich Słowian, dzięki którym się rozwijało, następnie zajęli je Polacy, lokowane przez Niemców. Na przełomie XVII i XVIII wieku było zarządzane przez Szwecję, po czym zostało przejęte przez Prusy, stając się głównym portem Królestwa Pruskiego. Odtąd Szczecin był prawdziwą metropolią, znanym ośrodkiem przemysłowym. Po II wojnie światowej miasto znalazło się w granicach państwa polskiego. Ponieważ morze nierozzerwalnie łączy się z historią Szczecina, obrady miały na celu zastanowienie się nad znaczeniem mórz i Bałtyku w dziejach kontynentu europejskiego.

Inauguracja odbyła się na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego. Początkowo uroczystego otwarcia miał dokonać prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski, lecz nie mógł tego uczynić z powodu nawału spraw. Zastąpili go w tej funkcji doradca prezydenta prof. Tomasz Nałęcz, a także prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego prof. Jan Szymczak. Wykład inauguracyjny wygłosili prof. Krzysztof Mikulski na temat: „Pochodzenie Mikołaja Kopernika na tle migracji w strefie bałtyckiej” oraz prof. Stefan Kwiatkowski o „Stowarzyszeniowym ruchu naukowym wobec społecznego funkcjonowania historii”.

Nicią przewodnią obrad, jak już wspomniałem wcześniej, była problematyka morska. Próbowano przez pryzmat Bałtyku uchwycić losy Polski i całej Europy – ukazać, jak morze stało się czynnikiem spajającym ludność i ułatwiającym modernizację życia ludzi. Morze rozumiano szeroko, zarówno z punktu widzenia człowieka, jak i kultury, wojny, gospodarki czy myśli politycznej.

Obrady toczyły się w 5 sesjach:

- I Ludzie
- II Konflikty
- III Morze
- IV Europa i regiony
- V Edukacja.

Zostały one podzielone na sympozja specjalistyczne:

- I Morze w kulturach świata starożytnego
- II Mediewistyka wobec współczesności

- III Migracje szlachty w basenie Morza Bałtyckiego XVI-XVIII w.
- IV Od Zjazdu w Łodzi do Zjazdu w Szczecinie. Bilans badań nad dziejami ziemiaństwa na ziemiach polskich w XIX w.
- V Tzw. Ziemie Odzyskane w granicach państwa polskiego. Specyfika przemian
- VI Historia wojskowości
- VII Morze a medycyna
- VIII Kondycja demograficzna rodziny na ziemiach polskich w XVI-XIX w.
- IX Biografistyka
- X Transport i komunikacja w życiu gospodarczym i społecznym Polski od XIX do XXI w.
- XI Polskie reformy oświatowe w nurcie europejskich przemian politycznych, społecznych i kulturowych
- XII Kartografia historyczna między humanistyczną metodą badawczą a przyrodniczą metodą prezentacji
- XIII Kongres Towarzystw Regionalnych i Lokalnych. Regionalizm w epoce globalizacji
- XIV Metodologia historii, historia historiografii, filozofia historii. Stan badań, dydaktyka akademicka
- XV Warsztat naukowy historyka. Nauki pomocnicze historii i archiwistyka
- XVI Oral history – historia „mówiona”
- XVII Elity miast Królestwa Polskiego, Pomorza, Śląska i Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI-XVIII w.
- XXVIII Kobiety w wojnach i konfliktach polityczno-społecznych na przestrzeni wieków
- XIX Uczestnicy życia parlamentarnego Rzeczypospolitej szlacheckiej
- XX Metropolia na granicy mórz i kontynentów. Wczesno- i średniobizantyjski Konstantynopol jako miasto portowe
- XXI Historia w kontekście posthumanistyki
- XXII Dzieje sportu polskiego i niemieckiego w XIX i XX wieku – idee, ludzie, polityka i kultura
- XXIII Panta Rhei – Historia 2.0
- XXIV Rekonstrukcja historyczna. Szanse i zagrożenia. Hobby, pasja, komercja?
- XXV Forum naukowych czasopism historycznych
- XXVI Forum muzeów historycznych
- XXVII Sejmik doktorantów i studentów
- XXVIII Przekraczanie granic. Osiągnięcia i wyzwania dialogu historyków polskich i niemieckich
- XXIX Polska emigracja polityczna okresu zimnej wojny – stan badań.

Trudno przedstawić przebieg wszystkich obrad, gdyż odbywały się jednocześnie. Sprawozdawcę szczególnie interesowały referaty sympozjum dotyczącego dziejów sportu polskiego i niemieckiego w XIX i XX wieku, a także dotyczące historii wojskowości. W pierwszym z nich na wyróżnienie zasługiwało ciekawe wystąpienie

prof. Wojciecha Lipońskiego, który zwrócił uwagę na fakt, iż historia sportu znalazła się po raz pierwszy jako temat obrad na Zjeździe Historyków. Przedstawił, jaką rolę sport odgrywał w kulturach. Zarzucił historykom, że nie potrafią odpowiednio „sprzedać” wiedzy o naszej kulturze fizycznej na Zachodzie. Stwierdził, że należy wzmocnić aktywność na płaszczyźnie międzynarodowej.

Na sympozjum historii wojskowości ukazano stan badań nad tą specjalnością historyczną, a także pokazano, w jakim kierunku należy podążać, aby nastąpił jej rozwój. Poszczególne okresy historyczne analizowali: dr hab. Aleksander Bołdyrew – okres wojskowości średniowiecznej (do końca XV stulecia), prof. Mirosław Nagielski – okres wojskowości nowożytnej (XVI-XVIII w.), prof. Norbert Kasperek – okres wojskowości czasu zaborów (do roku 1918), prof. Lech Wyszczelski – okres wojskowości dwudziestolecia międzywojennego, prof. Zygmunt Matuszak – okres wojskowości po II wojnie światowej oraz prof. Antoni Komorowski, który scharakteryzował problematykę morską ukazaną w pracach poświęconych historii wojskowości.

Historycy zgodnie stwierdzili, że należy spojrzeć z większą pokorą na to, co zwykło się nazywać naukami pomocniczymi historii, bez których badania nie mogą się rozwijać. Zauważono także, iż zachodzi konieczność wprowadzenia do poszukiwań naukowych silnego elementu gospodarczego, społecznego, a także relacji wojско–społeczeństwo.

XIX Zjazd Historyków Polskich, który odbył się w setną rocznicę wybuchu I wojny światowej, był spotkaniem przedstawicieli wszystkich tendencji i kierunków badawczych obecnych we współczesnej historii, pełnym wielu wydarzeń towarzyszących, takich jak: wycieczka do Greifswaldu, do Wolina i Kamienia Pomorskiego, po podziemnym Szczecinie. Uważam, że Zjazd zrealizował w stu procentach swoje przedkonferencyjne założenia.

ANDRZEJ IDEM
AP ŚLUPSK

